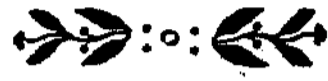

अध्याय ३१ वा.

श्रीगणेशाय नमः । श्रीसरस्वत्यै नमः । श्रीगुरुभ्यो नमः ।

श्रीकुलदेवतायै नमः । श्रीसीतारामचंद्राभ्यां नमः ।

॥ श्रीसद्गुरुसाईनाथाय नमः ॥

गताध्यायीं जाहलें कथन । सप्तश्रृंगीच्या भक्ताचें आख्यान ॥

माधवरावांचा नवस ही पूर्ण । साई फेडून घेववित ॥ १ ॥

कैसें दिधलें स्वप्नीं दर्शन । खुशालशेट रामलाला लागून ॥

कैसियापरी घेतलें ठेवून । आनिर्वाण रामलालाला ॥ २ ॥

त्याहून अपूर्व ही प्रकृत कथा । श्रोतां परिसिजे अति सादरता ॥

संन्यासी एक मानसा जातां । कैसा निज मुक्तता लाधला ॥ ३ ॥

कैसा मानकर नूलकर मेघा । यांचा ही हेतू पुरविला अवघा ॥

हे तर नर परि एका क्रूर वाघा । निजपदीं जागा दीधली ॥ ४ ॥

कथा आहेत अति विस्तृत । ग्रंथ विस्तार होईल बहुत ॥

कथीन संक्षिप्त सारभूत । होईल निजहित साधक ॥ ५ ॥

अंतःकालीं जैसी मती । तैसी प्राण्यांस लाभे गती ॥

किडे भीतीनें भ्रमर होती । हरिणप्रीती जडभरत ॥ ६ ॥

१ मानससरोवरास. २ बालकराम मानकर. ३ तात्यासाहेब नूलकर

४ हरिणीवर जडलेल्या प्रीतीनें.

अंतःकाळीं जें जें ध्यान । तें तेंच रूपें पुनर्जनन ॥
 भगवत्पदीं झालिया लीन । जन्म विहीन होई तो ॥ ७ ॥
 याच करितां नामस्मरण । लाविला अभ्यास हेंच कारण ॥
 प्रसंगीं जावें न गांगरून । अंतीं आठवण रहावी ॥ ८ ॥
 आयुष्यभर जागृत राहिला । अंतःकाळीं जरी का निदेला ॥
 तरी तो शेवटीं फुकट गेला । यदर्थ केला सत्संग ॥ ९ ॥
 म्हणूनि जे भक्त भावार्थी । ते जीव निरविती संता हातीं ॥
 कीं ते जाणती गती निर्गती । अंतींचें सांगाती ते एक ॥ १० ॥
 ये अर्थींची गोड कथा । साई समोर घडलेली वार्ता ॥
 ऐकतां दिसेल श्रोतयां चित्तां । भक्तवत्सलता साईची ॥ ११ ॥
 कोठें मद्रास कोठें शिरडी । कोठें मानस सरोवरदरडी ॥
 कैसी भक्तांची भरतां घडी । आणित ओढीत पायांघाशीं ॥ १२ ॥
 एकदां एक मद्रासी संन्यासी । विजयानंद नाम जयासीं ॥
 मद्रासेहून मानस सरोवराशीं । महदुल्हासीं निघाला ॥ १३ ॥
 एका जपानी प्रवाशाचा । नकाशा मानससरोवराचा ॥
 पाहून निश्चय झाला मनाचा । दर्शनाचा उत्कट ॥ १४ ॥
 वाटेंत लागला शिरडी गांव । कर्णी पडला नामाचा प्रभाव ॥
 दर्शनाची धरुनि हांव । आले ठाव शोधित ॥ १५ ॥
 साई महाराज मोठे संत । कीर्तिमंत जगविख्यात ॥
 ऐकूनी धरिला दर्शनीं हेत ॥ थांबलें मार्गांत जाताना ॥ १६ ॥
 होते तेव्हां शिरडीमाजी । हरिद्वारचे स्वामी सोमदेवजी ॥
 उभयतांची भेट सहजी । भक्त समाजीं जाहली ॥ १७ ॥
 तयांस मग संन्यासी पुसती । मानस सरोवर तें दूर किती ॥
 पांचशें मैल स्वामी म्हणती । गंगोत्रीवरती आहे तें ॥ १८ ॥

तेथें बर्फ फारचि पडतें । पन्नास कोसांत भाषा बदलते ॥
 भूतानवासीयां शंका येते । परस्थांतें बहु पीडा ॥ १९ ॥
 स्वामीमुखींचें वर्तमान । परिसोन संन्यासी खिन्न वदन ॥
 जाहलें तयाचें दुश्चित्त मन । चिंतानिमग्न झाला तो ॥ २० ॥
 घेतलें साईबाबांचें दर्शन । घातलें पायीं लोटांगण ॥
 चित्त झालें सुप्रसन्न । बसले आसन घालुनी ॥ २१ ॥
 तों बाबांची खवळली वृत्ति । मग ते तेथीं मंडळीस म्हणती ॥
 द्या हाकलून या संन्याशाप्रती । नाहीं संगती कामाची ॥ २२ ॥
 आधीं संन्यासी तो नवा । स्वभाव बाबांचा नाहीं ठावा ॥
 जरी खजील झाला जीवा । पहात सेवा बैसला ॥ २३ ॥
 प्रातःकाळींचा दरबार । मशिदींत मंडळी चिकार ॥
 भक्तोपचार पूजा संभार । पाहून तो गार जाहला ॥ २४ ॥
 कोणी बाबांचे पाय धूती । पळींत अंगुष्ठतीर्थ घेती ॥
 शुद्ध सद्भावें सेवन करिती । नेत्र स्पर्शिती तें कोणी ॥ २५ ॥
 कोणी लाविती तयांस गंध । कोणी फांसिती अत्तर सुगंध ॥
 ब्राह्मण शूद्रादि जाति निर्बंध । गेले संबंध विसरुनी ॥ २६ ॥
 बाबा जरी भरले रागें । संन्यासी उचंबळले अनुरागें ॥
 तयाचें पाऊल न निघे मागें । बैसल्या जागें उठेना ॥ २७ ॥
 राहिला शिरडींत दोन दिवस । इतुक्यांत पत्र आलें तयास ॥
 अत्यावस्थ माता गावांस । तेणें उदास तो झाला ॥ २८ ॥
 आईस भेटावें आलें मनीं । परत जावें स्वदेशालागुनी ॥
 परी न बाबांचे आज्ञेवांचुनी । पाऊल तेथुनि काढवे ॥ २९ ॥
 मग तें पत्र घेऊनि हातीं । संन्यासी गेला मशिदीप्रती ॥
 बाबांस करूं लागला विनंती ॥ मातेची स्थिती निवेदुनी । ३० ॥

महाराज साई समर्था । मनीं मातेच्या भेटीची आस्था ॥
 आज्ञा दीजे प्रसन्न चित्ता । मज मार्गस्था कृपा करी ॥ ३१ ॥
 धांवोनी लागला बाबांचे चरणीं । होईल कीं आज्ञा कृपा करूनी ॥
 माता प्राण कंठीं धरूनी । असेल धरणीं खिळिलेली ॥ ३२ ॥
 असेल पाहत माझी वाट । घेऊं द्या मज दृष्टि भेट ॥
 होतील तिचे सह्य कष्ट । सुखें शेवट होईल ॥ ३३ ॥
 साई समर्थ अंतर्ज्ञानी । त्यांचेंच आयुष्य सरलें जाणुनी ॥
 वदती काय त्या लागुनी । चित्त देऊनी तें परिसा ॥ ३४ ॥
 होता इतुका मातेचा लळा । तरी कां हा वेष स्वीकारिला ॥
 साजेना ममत्व या वेषाला । कलंक भगव्याला लाविला ॥ ३५ ॥
 जा बैस त्वां व्हावें न उदास । जाऊं दे कीं थोडे दिवस ॥
 करूं मग पुढील विचारास । धीर त्वां चित्तास धरावा ॥ ३६ ॥
 वाड्यांत असती बहुत चोर । कवाडें लावोनि रहावें हुशार ॥
 सर्वस्वाचा करितील अपहार । घाला अनिवार घालितील ॥ ३७ ॥
 वैभव कधींही नव्हे शाश्वत । शरीर हें तो सर्वदा अनित्य ॥
 जाणू-नि मृत्यु नित्य सन्निहित । धर्म जागृत ठेवावा ॥ ३८ ॥
 देह स्त्री पुत्रादिकीं ॥ अहंममाभिमान जो लोकीं ॥
 तत्प्रयुक्त तापत्रिकीं । अनर्थ ऐहिकी या नांव ॥ ३९ ॥
 दुजा अनर्थ अमुष्मिक । जन जे जे परलोककामुक ॥
 परलोक ही मोक्ष प्रबंधक । अधोमुख सर्वदा ॥ ४० ॥
 तेथें नाहीं पुण्योपचय । तेथील प्राप्ती नाहीं निर्भय ॥
 क्षीण पुण्यें पतनभय । आहे निःसंशय तेथेंही ॥ ४१ ॥

१ अविदैविक अधिभौतिक आणि अध्यात्मिक २ पारलौकिक
 ३ पतनोन्मुख

तरी हे ऐहिक आमुष्पिक । उभय ही भोग अनर्थावहक ॥
 तयांचा त्याग निःशेख । आद्योत्पादक आनंदा ॥ ४२ ॥
 संसारास जे जे विटले । अढळ हरि पदीं जे जे विनटले ॥
 तयांच्या बंधाचें बिरडेंच फिटलें । धरणें उठलें अविद्येचें ॥ ४३ ॥
 हरि भजन स्मरणाची घडी । पाप ताप दैन्य दवडी ॥
 ध्यानासि आणितां बहु आवडी । संकरीं उडी घाली तो ॥ ४४ ॥
 तुझी पूर्व पुण्याई गहन । तेणेंच आलासि हा ठाव ठाकून ॥
 आतां मद्रचनीं द्यावें अवधान । करूनि घे साधन जीवाचें ॥ ४५ ॥
 उद्यांपासून भागवताचें । परिशीलन करावें साचे ॥
 तीन सप्ताह त्या ग्रंथाचें । काया वाचे मनें करी ॥ ४६ ॥
 होऊनियां निर्वासन । करी त्या ग्रंथाचें श्रवण ॥
 अथवा मनोभावे वाचन । निदिध्यासन तत्पर ॥ ४७ ॥
 प्रसन्न होईल भगवंत । सर्व दुःखांचा करील अंत ॥
 होईल माया मोह शांत । सौख्य अत्यंत लाभेल ॥ ४८ ॥
 होऊनिया शुचिर्भूत । ठेवूनी हरिचरणीं चित्त ॥
 संपादी हें सांग व्रत । मोहनिर्मुक्त होशील ॥ ४९ ॥
 आला निकट स्वदेहा अपाय । पाहूनि बाबांनीं हाच उपाय ॥
 योजिला वाचविला रामविजय । जेणें मृत्युंजय संतुष्टे ॥ ५० ॥
 दुसरे दिवशीं प्रातःकाळीं । सारोनि मुखमार्जन अंधोळी ॥
 वाहूनि बाबांस पुष्पांजुळी । चरणधुळी वंदिली ॥ ५१ ॥
 बगलेस मारिलें भागवत । पाहिजे वाचावयास एकांत ॥
 लेंडीस्थान मौजेचें शांत । पडलें पसंत तयांसी ॥ ५२ ॥

गेले बैसले घालूनि आसन । सुरू केलें पारायण ॥

संन्यासीच ते भगवत्परायण । केलें संपूर्ण दोन सप्ते ॥ ५३ ॥

करुं घेतां तिसरा सप्ता । वाटली एकाएकीं अस्वस्थता ॥

वाढूं लागली अशक्तता । टाकिला अपुरता तैसाच ॥ ५४ ॥

आला वाडियांत परतोन । काढिले कष्टे दिवस दोन ॥

उजाडतां तिसरा दिन । बुवांनीं नयन झांकिले ॥ ५५ ॥

ठेवूनिया निजशिर । फकीर बाबांचे मांडीवर ॥

संन्यासी झाला तेथें स्थिर । मुक्तशरीर विदेही ॥ ५६ ॥

संन्याशाचें देहावसान । होतां बाबांस निवेदन ॥

जाहलें तयांचें आज्ञापन । देह दिनभर ठेवावा ॥ ५७ ॥

इतक्यांत टाकूं नका पुरून । होईल त्याचें पुनर्जीवन ॥

लोकांनीं बहु आशा धरून । केलें रक्षण देहाचें ॥ ५८ ॥

गेला एकदां प्राण निघून । तो काय ये मागे परतोन ॥

परी बाबांचा शब्द प्रमाण । देहाचें जतन तें केलें ॥ ५९ ॥

परिणामीं तें फळा आलें । निवारसी प्रेत रक्षिलें गेलें ॥

पोलिसांचे संशय फिटले । जीवन कसलें मेल्यांचें ॥ ६० ॥

हें काय बाबांस नव्हतें ठावें । कीं मेलेलें कैसें उठावें ॥

हेतू न योग्य चौकशी अभावें । भुईत दाटावें त्या प्रेता ॥ ६१ ॥

निवारसीचा राजा धणी । चौकशी करी आकस्मिक मरणीं ॥

व्हावी न आधींच प्रेताची दाटणी । म्हणोन बतावणी बाबांची ॥ ६२ ॥

असो पुढें हें सर्व झालें । यथाविधी प्रेत तें संस्कारिलें ॥

योग्य स्थळीं मग तें पुरलें । कार्य उरकलें संताचें ॥ ६३ ॥

ऐसीच आणीक एक वार्ता । श्रोतयां लागीं कथितों आतां ॥
 परिसा क्षणभर सादर चित्ता । दिसेल व्यापकता साईची ॥ ६४ ॥
 भक्त एक बाळाराम । मानकर जयाचें उपनाम ॥
 होते बाबांचे भक्त परम । गृहस्थाश्रम करून ॥ ६५ ॥
 परी पुढें तयांची भार्या । पंचत्व पावूनि आश्रमकार्या ॥
 व्यत्यय आला अंतरले स्थैर्या । परमैश्वर्या ते चढले ॥ ६६ ॥
 पूर्वार्जित फलप्राप्ति । लाधली साई चरण संगती ॥
 जडली तेथें निश्चल भक्ति । पूर्ण विरक्ति संसारीं ॥ ६७ ॥
 आशापाश मुलें बाळें । तोडूनिया हे बंध सगळे ॥
 पहा मानकर दैवा आगळे । संसारा वेगळे जाहले ॥ ६८ ॥
 परमार्थ द्वाराची अर्गळा । परसेवेची मोहनमाळा ॥
 घालूनिया निजपुत्रांचे गळां । ऐहिका टाळा दीधळा ॥ ६९ ॥
 हाही एक जातीचा संन्यास । संन्यासाच्या परी बहुवस ॥
 परी जो नव्हे ज्ञानगर्भन्यास । उपजवी त्रास पदोपदीं ॥ ७० ॥
 म्हणून हा साई उदारमूर्ति । मानकराची अनन्य भक्ति ॥
 कृपा करावी आलें चित्तीं । केली विरक्ती दृढ त्याची ॥ ७१ ॥
 अनंत जन्मीचे संस्कार पटल । चंचल मन राहीना अचल ॥
 मनोराज्याचे तरंग प्रबळ । वैराग्य अढळ ठरेना ॥ ७२ ॥
 शिरडीच नव्हे माझें स्थान । मी तो देश काळानवच्छिन्न ॥
 दावावया हें सप्रमाण । करीत आज्ञापन मानकरां ॥ ७३ ॥
 पुरे झाली आतां शिरडी । ही घे खर्ची बारारोकडी ॥
 तपार्थ जाई मछिंदरगडीं । सुख निर्वडीं वस तेथें ॥ ७४ ॥

परिसूनि ऐसैं साईवचन । आज्ञा करूनि शिरसा वंदन ॥

घालूनि साष्टांग लोट्यांगण । केलें अभिवंदन पायांचें ॥ ७५ ॥

होजूनिया अति विनीत । वदे बाळाराम साईप्रत ॥

नाहीं आपुलें दर्शन जेथ । काय म्यां तेथ करावें ॥ ७६ ॥

येथें नित्य पायांचें दर्शन । घडें चरणतीर्थ सेवन ॥

होई अहर्निश सहजां चिंतन । तेथें मी अकिंचन एकला ॥ ७७ ॥

तरी बाबा आपणा विरहित । काय तेथें माझें स्वहित ॥

हें आकळ्याया नाही मी समर्थ । घाडितां मज किमर्थ ते स्थानीं ॥ ७८ ॥

परी न भक्तें धरावा अल्प । निज गुरु वचनीं ऐसा विकल्प ॥

तात्काळ मनांत उठला संकल्प । निर्विकल्प मानकर ॥ ७९ ॥

म्हणे बाबा क्षमा कीजे । क्षुद्र बुद्धीचे विचार माझे ॥

झालों शंकित तेणें मी लाजें । शंका न साजे ही मज ॥ ८० ॥

मी तो अपुला आज्ञाधर । राहून नामस्मरण तत्पर ॥

केवळ अपुल्या सामार्थ्यावर । गडावरही राहीन ॥ ८१ ॥

तेथें ही करीन आपुलें ध्यान । अपुल्या कृपामूर्तीची आठवण ॥

अपुल्याच पायांचें चिंतन । हेंचि चिरंतन तप माझें ॥ ८२ ॥

अनन्य शरण मी तुम्हाप्रती । माझी गमनागमन स्थिती ॥

दिथली असतां तुम्हा हातीं । हा कां चितीं विचार ॥ ८३ ॥

तवाज्ञेची निज सत्ता । तेथेंही मनास देईल शांतता ॥

ऐसी तुमची असतां समर्थता । व्यर्थ कां चिंता वाहूं मी ॥ ८४ ॥

साई समर्थ ब्रह्म सनातन । ब्रह्मलिखित त्याचें वचन ॥

पाहील जो विश्वास ठेवून । घेईल पूर्ण अनुभव तो ॥ ८५ ॥

मग बाबा वदती तयासी । सावधान होऊनि मनासी ॥
परिस गा तूं मद्रचनासीं विकल्प सायासीं पडूं नको ॥ ८६ ॥
जाई मछिंदरगडीं सत्वर । करी प्रत्यहीं तप त्रिवार ॥
कांहीं काळ क्रमिल्यावर । स्वानंद निर्भर होसील ॥ ८७ ॥
ऐकतां ऐसें आश्वासन । मानकरासीं पडलें मौन ॥
पुढें मी काय बोलूं दीन । गडाभिगमन आरंभीं ॥ ८८ ॥
पुनश्च लागोनि साई चरणा । पावोनि उदी सादाशिर्वचना ॥
मग मानकर स्वस्थ मना । मछिंदर भुवना निघाले ॥ ८९ ॥
ठाकोनिया तें रम्य स्थान । जेथें शुद्ध निर्मळ जीवन ॥
मंद मंद वाहे पवन । समाधान पावले ॥ ९० ॥
ऐसे मानकर साई प्रयुक्त । असतां गडावर साई वियुक्त ॥
आचारिते झाले तप यथोक्त । यथानियुक्त राहूनि तें ॥ ९१ ॥
पहा बाबांचा चमत्कार । तपनिमग्न असतां मानकर ॥
प्रत्यक्ष दिधलें दर्शन गडावर । झाला साक्षात्कार तयांस ॥ ९२ ॥
होईल दर्शन समाधिस्था । यदर्थीकांहीं नाहीं आश्चर्यता ॥
परी आसनस्थित उत्थानावस्था । असतां श्री समर्था देखिलें ॥ ९३ ॥
नाहीं केवळ दृष्टी देखिले । बाळकरामें समक्ष पुसिलें ॥
कां मज बाबा येथें धाडिलें । काय दिधलें प्रत्युत्तर ॥ ९४ ॥
शिरडींत असतां अनेक कल्पना । उठूं लागले तरंग नाना ॥
म्हणोनि तुझिया चंचल मना । गडप्रयाणा नेमियलें ॥ ९५ ॥
पृथ्वी आपादिकांचा गारा । रचोनि रचियेल्या या अगारा ॥
साडे तीन हाताचिया घरा । शिरडी बाहेरा नव्हतो तुज ॥ ९६ ॥

आतां जो येथें तोच कीं तेथें । पाहूनि घेई स्वस्थ चित्तें ॥
 तेथूनि जें म्यां पाठविलें तूतें । तेंयेच निमित्तें तूं जाण ॥ ९७ ॥
 असो पुढें हे मानकर । उद्दिष्ट काळ क्रमिल्यावर ॥
 यावया अपुल्या मुक्कामावर । सोडिला मछिंद्रगड त्यांनीं ॥ ९८ ॥
 वांद्रे ग्राम वसतिस्थान । यावें तेथें जाहलें मन ॥
 दादरपर्यंत पुण्याहून । योजिलें प्रयाग अग्निरथें ॥ ९९ ॥
 गेले पुण्याचे स्टेशनावर । येतां तिकीट घेण्याचा अवसर ॥
 होतां खिडकीपार्शीं सादर । वर्तला चमत्कार तंव एक ॥ १०० ॥
 लंगोटी एक कटिप्रदेशीं । खांदा कांबळी कुणबी वेषी ॥
 ऐसा एक अनोळखी प्रवासी । खिडकीपार्शीं देखिला ॥ १०१ ॥
 येऊनि दादरचें तिकीट । कुणबी मार्गें फिरे जो नीट ॥
 बालकरामाची दृष्टादृष्ट । होतांचि निकट पातला ॥ १०२ ॥
 म्हणे तुम्ही कोठें जाता । ' दादरास ' बाळकराम वदतां ॥
 तिकीट देऊनि टाकिलें तत्वतां । म्हणे हें आतां तुम्ही घ्या ॥ १०३ ॥
 मीही जाणार होतो तेथें । परी महत्कार्यांतर येथें ॥
 कर्तव्य आहे आठवलें मातें । म्हणून जाणें तें राहिलें ॥ १०४ ॥
 वेंचितांही गांठीचे दाम । तिकीट मिळविणें कठीण काम ॥
 तें जें लाघे अविश्रम । संतोष परम मानकरां ॥ १०५ ॥
 पुढें तें मोल चुकववायाला । विशांतून जो पैका काढिला ॥
 तोंच तो कुणबी दाटींत घुसला । कोठें निसटला कळेना ॥ १०६ ॥
 तेव्हां तो कुणबी शोधावयाला । बाळकरामें प्रयत्न वेंचिला ॥
 परी तो सर्व निर्फळ गेला । येऊनि ठेला अग्निरथ ॥ १०७ ॥
 नाहीं जोडा वहाण पायीं । फटकूर एक वेष्टिलें डोई ॥
 खांदीं कांबळ लंगोटी लावी । कुणबी भाई हा कोण ॥ १०८ ॥

भाडें नाहीं थोडें थोकडें । तेंही देऊनि पळवचें रोकडें ॥
 कां मज आभाराचें सांकडें । घातलें हें कोडें नुलगडे ॥ १०९ ॥
 उदार आणि निरपेक्ष स्वांतीं । ऐसा हा कोण कुणबी वरकांती ॥
 राहून गेलें अनिश्चित अंतीं । लागली खंती मानकरा ॥ ११० ॥
 तैसेच मग ते आश्चर्यचकित । धरोनि भेटीचा पोटीं हेत ॥
 अग्निरथ जागेचा हालेपर्यंत । ठेले तटस्थ द्वांरांत ॥ १११ ॥
 पुढें जेव्हां गाडी सुटली । समूळ भेटीची आशा खुंटली ॥
 जाणून गाडीची खीळ पकडिली । उडी मारिली गाडींत ॥ ११२ ॥
 गडावरील प्रत्यक्ष गांठ । तैसाच इकडे हा निराळा घाट ॥
 पाहून कुणब्याचा विचित्र थाट । लागली चुटपुट मानकरा ॥ ११३ ॥
 असो पुढें हे सद्भक्त । साईपदीं पूर्णानुरक्त ॥
 दृढ श्रद्धा भक्ति संयुत । जाहले कृतार्थ शिरडींत ॥ ११४ ॥
 साई संलग्न पदाब्जरजीं । साईनामाची घालीत रुंजी ॥
 भक्त भ्रमर बालकरामजी । शिरडीमाजींच राहिले ॥ ११५ ॥
 घेऊनि बाबांचें अनुज्ञापन । मुक्तारामजी सर्वे घेऊन ॥
 कधीं कधीं हे शिरडी सोडून । करीत भ्रमण बाहेर ॥ ११६ ॥
 परी शिरडी केंद्रस्थान । वेळो वेळीं येत परतोन ॥
 अखेर जाहलें देह विसर्जन । परम पावन शिरडींत ॥ ११७ ॥
 धन्य पूर्वकृत भागधेय । होऊनि साईचा दृष्टि विषय ॥
 लागून तयां पायीं लय । मरण निर्भय पावे जो ॥ ११८ ॥
 धन्य तात्या साहेब नूलकर । धन्य मेघा भक्तप्रवर ॥
 अंतीं शिरडींत भजनतत्पर । जिहीं कलेवर विसर्जिलें ॥ ११९ ॥

मेघा जेव्हां पावला पंचत्व । पहा तें उत्तरविधान महत्व ॥
 आणीक बाबांचे भक्त सख्यत्व । मेघा तो कृतकृत्य आधींच ॥ १२० ॥
 सर्वे घेऊन भक्त समस्त । स्मशान यात्रेस गेले ग्रामस्थ ॥
 बाबाही गेले स्मशानाप्रत । पुष्पें वर्षत मेघावर ॥ १२१ ॥
 होतां मेघाचें उत्तर विधान । बाबाही झाले साश्रुलोचन ॥
 मायानुवर्ती मानवा समान । शोकनिर्विण्ण मानस ॥ १२२ ॥
 प्रेमें बाबांनीं निज करें । प्रेत आच्छादिलें सुमन निकरें ॥
 शोकही करुनि करुण स्वरें । मग ते माघारे परतले ॥ १२३ ॥
 मानवांचा उद्धार करिती । ऐसे संत देखिले बहुती ॥
 परी साईबाबांची ती महती । वर्णन किती करावी ॥ १२४ ॥
 व्याघ्रासारिखा क्रूर प्राणी । तो काय मनुष्यापरी ज्ञानी ॥
 परी तोही लागे त्यांचे चरणीं । अघटीत करणी बाबांची ॥ १२५ ॥
 ये अर्थींची रम्य कथा । परिसा नीट देऊनि चित्ता ॥
 मग कळेल बाबांची व्यापकता । समचित्तता सकळिकीं ॥ १२६ ॥
 शिरडीस एकदां चत्मकार झाला । असतां सप्त दिन निर्याणाला ॥
 गाडा एक बैलांचा आला । राहिला उभा दारांत ॥ १२७ ॥
 वरी एक व्याघ्र प्रचंड । गळां जयाचे साखळदंड ॥
 जखडून टाकिला उदंड । भ्यासूर तोंड मागिलीकडे ॥ १२८ ॥
 त्याला कांहीं होती व्यथा । दरवेशी थकलें उपाय करितां ॥
 संत दर्शनीपाय सरेंतां । मानला चित्ता त्यांचे ॥ १२९ ॥
 होते ते दरवेशी तीन । तो व्याघ्र त्यांच्या जीविकेचें साधन ॥
 गांवोगांवीं खेळ करुन । करिती गुजरण आपुली ॥ १३० ॥

फिरतां फिरतां त्या बाजूला । कर्णी आली बाबांची लीला ॥
 म्हणती दर्शन घेऊं चला । वाघही नेऊ तें ठायीं ॥ १३१ ॥
 चरण त्याचे चिंतामणी । अष्टसिद्धी लोटांगणी ॥
 नवनिधी येती लोळणी । घेती पायवणी त्याचें ॥ १३२ ॥
 माथां ठेऊं त्या चरणी । दुवा मार्गू व्यात्रालागुनी ॥
 संतांच्या आशिर्वाद वचनी । कल्याण होईल सर्वाचें ॥ १३३ ॥
 एतदर्थ ते दरवेशी । व्यात्रास उतरविती द्वारापाशी ॥
 घट्ट धरुनि साखळीदंडासी । तिष्ठत द्वारासीं राहिले ॥ १३४ ॥
 आधींच हिंस्त्र भयानक मस्त । वरी होता तो रोगग्रस्त ॥
 तेणें तो अत्यंत अस्वस्थ । कौतूक समस्त पाहती ॥ १३५ ॥
 व्यात्राची स्थिती बाबांचे कानीं । घातली समग्र दरवेशांनीं ॥
 बाबांची आधीं संमती मिळवुनी । आले परतोनी दाराशीं ॥ १३६ ॥
 साखळदंड दृढ कसिती । तोडून न पळे ऐसें करिती ॥
 मग त्यास सांभाळूनि आणिती । साईप्रति समोर ॥ १३७ ॥
 पाहोनि साई तेजोराशी । व्यात्र येतांच पायरी पासीं ॥
 नकळे काय दचकला मानसीं । अत्यादरेसीं अधोमुख ॥ १३८ ॥
 काय पहा चमत्कार । होतां परस्पर नजरानजर ॥
 व्यात्र चढतांच पायरीवर । प्रेमपुरःसर निरीक्षी ॥ १३९ ॥
 लगेच पुच्छाचा गोंडा फुलविला । त्रिवार धरित्रीं प्रहार केला ॥
 साईचरणीं देह ठेविला । विकळ पडला निश्चेष्ट ॥ १४० ॥
 एकदांच भयंकर डरकला । तत्काळ ठायींच पंचत्व पावला ॥
 जन सकळ विस्मयापन्न झाला । व्यात्र निमाला पाहूनि ॥ १४१ ॥

एके परी दरवेशी खिन्न । पुनश्च तेच दिसले प्रसन्न ॥

कीं, रोगग्रस्त आसन्नमरण । प्राणी निर्वाण पावला ॥ १४२ ॥

साधुसंतांचे दृष्टीसमोर । प्राणोत्क्रमणीं पुण्य थोर ॥

कृमी कीटक वा व्याघ्र । पाप समग्र तो तरला ॥ १४३ ॥

कांहीं मागील जन्माचा ऋणी । फेडिलें ऋण झाला अनृणी ॥

देह ठेविला साईचरणीं । अघटित करणी विधीची ॥ १४४ ॥

ठेवितां संत पदीं डोई । जया प्राणिया मरण येई ॥

सर्वेच तो उद्धरोनि जाई । हीच कमाई जन्माची ॥ १४५ ॥

असल्यावीण भाग्याचा थोर । संताचिया दृष्टी समोर ॥

पडेल काय उगाच शरीर । होईल उद्धार तयाचा ॥ १४६ ॥

साधूंचिया दृष्टी सन्मुख । देह ठेवितां परमसुख ॥

पीतां विख होय पीयूख । मरणाचा हरिख ना दुःख ॥ १४७ ॥

दृष्टी पुढें संतचरण । असतां जया प्राणिया मरण ॥

धन्य देह तो कृष्णार्पण । पुनर्जनन नाही त्या ॥ १४८ ॥

संताचिया दृष्टी सन्मुख । मरण नव्हें तें वैकुण्ठसुख ॥

जिंकिला तेणें मृत्यु लोक । न पुनर्भव शोक तया ॥ १४९ ॥

संतां देखता देह त्यागिती । तया नाही पुनरावृत्ति ॥

तीच सर्व पापांची निष्कृती । उद्धारगती पावला ॥ १५० ॥

आनखाग्र संतावलोकन । करितां करितां जें देहपतन ॥

तया काय म्हणावें मरण । निजोद्धरण तें साचें ॥ १५१ ॥

पाहूं जातां पूर्व विधान । कोणी तरी हा पुण्यवान ॥

मिरवूं जातां विद्याभिमान । पावला अवमान हरिभक्त ॥ १५२ ॥

तयाचिया शापापासूनी । पावला ही क्रूर योनी ॥

उःशाप योगें लागला चरणीं । अभिनव करणी भक्तांची ॥ १५३ ॥

वाटे जाहला त्या उःशाप । साई दर्शन जळेल पाप ॥
तुटले बंध सरले ताप । झाला आपाप उद्धार ॥ १५४ ॥
पूर्ण सभाग्य असल्यावीण । कैचें संत दृष्टीपुढें मरण ॥
त्रिताप त्रिपुटी त्रिगुण मर्दन । होऊन निर्गुण ठाकला ॥ १५५ ॥
ऐसा पूर्व कर्मानुबंध । सुटला क्रूर देह संबंध ॥
तुटला लोह श्रृंखळाबंध । ईश्वरी निर्बंध हा एक ॥ १५६ ॥
साधूसंतांच्या चरणापरती । इतरत्र कोठें उद्धार गती ॥
ती लाधतां या व्याघ्राप्रती । प्रसन्न चित्तीं दरवेशी ॥ १५७ ॥
व्यात्र तयांचें चरितार्थ साधन । व्याघ्र तयांचें कुटुंब पोषण ॥
तया व्याघ्राला येतां मरण । खिन्न वदन दरवेशी ॥ १५८ ॥
दरवेशी महाराजांस पूसती । आतां पुढें कैसी गती ॥
कैसी द्यावी मूठमाती । लावा सद्गति निजहस्तें ॥ १५९ ॥
महाराज म्हणती न करा खंत । येथेंच होता तयाचा अंत ।
तोही मोठा पुण्यवंत । सौख्य अत्यंत पावला ॥ १६० ॥
त्या तक्क्याचे पलीकडे । शंकराचें देऊळ जिकडे ॥
नेऊन त्याला पुरा तिकडे । नंदी निकट द्या गती ॥ १६१ ॥
पुरालिया तेथें तयाप्रती । लाधेल तो ही सद्गती ॥
ऋण निर्मुक्ति बंधमुक्ति । तुमचिया हस्तीं पावेल ॥ १६२ ॥
गत जन्मीचा देणेदार । फेडावया ऋण हा अवतार ॥
तुमचिया बंधनीं साचार । तो आजवर राहिला ॥ १६३ ॥
दरवेशी मग उचलून तयासी । जाते जाहले देऊळा पार्शीं ॥
नंदीचिया पश्चात्प्रदेशीं । तया खाचेशीं दाटिति ॥ १६४ ॥
काय तरी चमत्कार वहिला । व्याघ्र तात्काळ कैसा निमाला ॥
प्रकार इतुकाचि असता घडला । विसर पडला असतां कीं ॥ १६५ ॥

परी येथूनि सातवेच दिनीं । बाबांनीं देह ठेविला धरणीं ॥
तेणेंही आठवण वरचेवर मनीं । उचंबळोनि येतसे ॥ १६६ ॥

पुढील अध्याय याहून गोड । बाबाहीं वर्णिलें निजगुरूचें कोड ॥
पुरविली गोखलेबाईची होड । अनुग्रह जोड देउनी ॥ १६७ ॥

हेमाड साईनाथांसी शरण । गुरुहस्ते कूपीं उफराटें टांगवून ॥
कैसी बाबांनीं कृपा संपादन । केली तें श्रवण करावें ॥ १६८ ॥

इति श्री संतसज्जन प्रेरिते । भक्त हेमाडपंत विरचिते ॥

श्रीसाईसमर्थसच्चरिते । दर्शन महिमा नाम ॥ एक

त्रिंशत्तमोऽध्यायः संपूर्णः ॥

॥ श्री सद्गुरु साईनाथार्पणमस्तु । शुभं भवतु ॥